

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput VI. Absolvitur disputatio de Anima hominis refellendo errorem de
ejus transmigratione, & revolutione Platonica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

dictum est Gen. III. 19. *Pulvis, es & in pulverem reverteris.* Ita nihil habet homo jumento amplius ratione corporis & vitæ animalis in carne prætereuntis; & cuncta ad eandem terræ conditionem redeunt, unde facta sunt, quoniam humani corporis molem Deus de limo formavit. Mens ergo in terram non revertitur, cum de terra non sit producta. Reliqua verba sunt admirantis, & reprehendentis improbos, quorum animus adeo terrenis cupiditatibus illaqueatur, ut nonnisi terrena sapiat, & solum corporis interitum, ut jumentorum mos est, perhorrescat. Conferenda sunt cum his verba Sap. II. *Dixerunt enim cogitantes apud se non recte: Exiguum & cum tadio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis, &c.* Etiam citato capite Eccl. v. 17. habetur: *Et dixi in corde meo: Justum & impium judicabit Deus, &c.* Quibus commonet nos alteram manere Vitam, in qua non videtur, quomodo sub sole contingit in loco iudicii impietas, sed merces aqua rependitur. De testimonio Apostoli, & auctoritate & sensu VI. Synodi vide lib. x. cap. 3. Legatur & Augustinus libro septimo de Genesi ad literam sub finem, ubi ait quod anima sit immortalis secundum quandam vitæ modum, quem nullo modo potest amittere; secundum quamdam vero mutabilitatem, qua potest vel deterior vel melior fieri, non immerito etiam mortalis possit intelligi, quoniam

veram immortalitatem solus ille habet, de quo proprie dictum est, *Qui solus habet immortalitatem.* Consimilia tradit in Epistola ad Hieronymum de Origine animæ cap. 2. num. 3.

Ad Levitici verba reponent non vulgares Philosophi animam quidem omnino carnis aut immolandæ super altare Domini, aut ad mensam comedendæ, cujus profecto generis non est homo, nihil esse quam subtiliores partes sanguinis; nec in brutis reperiri animam sensitivam, quæ sit substantia aliqua distincta à materia, qualem propugnant Peripatetici. Sed de brutorum anima viderint alii. Longe hac præstantiorem & ab interitu liberum animum esse humanum, persuasum habent qui defunctorum spiritui etiam funerum ceremoniis sacros honores impendunt. Vix enim invenies aliquem, qui animum suum tanto dedecore afficiat, ut corpus illius sedem tumulandum credat asini sepultura. Respondendum itaque cum Augustino quæst. 57. in Leviticum, animam omnino carnis esse in sanguine, quatenus in hac vita vivitur dum sanguis per corporis membra omnibus in venis diffunditur; vel animam hoc loco significare duntaxat vitam temporalem, quomodo Apostolus, ut se ostenderet paratum ad sanguinem pro Evangelio fundendum, inquit, *Non enim facio animam meam pretiosorem quam me.* Reliqua argumenta soluta sunt cap. III. Prop. 1. & cap. IV. Prop. 2.

CAPUT VI.

Absolvitur disputatio de Anima hominis refellendo errorem de ejus transmigratione, & revolutione Platonica.

SUMMARIUM.

1. Status quæstionis exponitur.

à num. 2. usque ad 5. Probat, non dari animarum de uno in aliud corpus migrationem.

6. Propugnatur, non dari revolutionem Platoniam.

7. & 8. Solvuntur figmenta.

I.
De transmigratione animarum.

Mεταμύωσις, ut Græci appellant, sive animorum de uno in aliud corpus transitum, vel, ut loquitur Tertullianus, *recidivatum* dicitur primus omnium tradidisse Pythagoras. Verum arbitror derivasse ab Ægyptiorum idololatria: hanc enim gentem principio Regum suorum memoriam astrorum symbolis, rerumque corporaliū imaginibus coluisse, deinde tanquam numina sempiterna sydera ipsa, & alia Majorum symbola habere cœpisse,

se, commonstrant quæ à nobis scripta sunt de Origine Polytheismi. In ea opinione magis confirmamur, quod Photius in Bibliotheca p. 1004. affirmat errorem illum ad Pythagoram ex Ægyptiis manasse. Eodem laborasse Stoicos omnes auctor est in libro III. cap. 18. Lactantius. Idem de antiquis Germanis scribit Appianus in Celtico, & de Indis lib. 3. Physiologiæ Stoicorum disert. XII. Justus Lipsius. Quanto insuper honore Brachmanni Bovæ, Elephantis

phantes & animalia cætera prosequantur, scribit in Itinere ad Orientales Indias Vincentius Maria Carmelita Excale, lib. 111. cap. 22. & 26. Etiam Plato animas hominum volvi post mortem credidit ad corpora bestiarum, auctore Augustino in x. de Civit. Dei cap. 30. Sic in Phædro scribit, sic in Timæo, sic in extremo de Republica. At non fuit Plato primus hujus erroris assertor, ut visum Irenæo lib. 11. cap. 58. nunc 33. sed idololatæ Aegyptii, aut saltem Pythagoras, à quo nefarium Dogma accepit Empedocles, cujus extant apud Tertullianum de Anima cap. 15. & Diogenem Laertium in vita Philosoph. ea verba: *Thamnis & piscis fui.* Etiam Manichæi eodem errore imbuti sunt, apud Augustinum Hæresi 46. & in libro contra Adimantum cap. xii. Platonici quidam non solum *Transanimationem* defendunt, sed ulterius animarum reditum ad astra, unde sumptæ fuerunt; quamquam non conveniunt an exacto anno magno ibi in æternum debeant permanere, an infinitis revolutionibus cogantur iterum ad corpora terrena descendere. De hac animarum perpetua revolutione Virgilius in vi. Aen.

*Has omnes, ubi mille rotam volvere
per annos,
Lethæum ad fluvium Deus evocat agmine
magno,
Scilicet immemores supera ut convexa
revisant,
Rursus & incipiant in corpora velle
reverti.*

Exprimit autem Poeta per aquam Lethæi fluvii oblivionem; nemo quippe mortaliū vitæ in alio corpore antea actæ juxta Platonem reminiscitur, propterea quod animæ in aliud corpus migraturæ exhibet Dæmon medicamentum, quo in gravem incidit aporiam. Refellendus modo est tam supinus & pervulgatus error quam brevissime possumus, ut ad munus pensumque persequendi lucubrationem de primo homine revocemur.

2. PROPOSITIO I. Non datur animorum de uno in aliud corpus migratio.

Manifestissima hæc veritas sacrorum librorum auctoritate firmatur. Ecclesiastæ xii. 7. habetur: *Revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redent ad Deum, qui dedit illum.* At non rediret ad Deum, si in aliud corpus migraret. Apostolus ingemiscebat, dicens: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.* Cupiebat corpori
R. P. Berti Theol. Tom. II.

ris resolutionem, ut esset cum Christo: & dissoluta hujus habitationis domo alteram non manufactam firmissime sperandam esse monebat. Si autem daretur transanimatio, esset de domo terrestri in terrestrem, & de corpore mortis in corpus mortis transeundum.

Refutatur etiam opinio Pythagoreorum ratiocinationibus naturalibus. Prima est Irenæi lib. 11. cap. 33. & potest hac brevi forma proponi: Nemo reminiscitur eorum, quæ in alio corpore perperavit. Ergo qui putat se in alio corpore vitam egisse, id nulla ratione affirmat, nec probabili ducitur conjectura. Reponunt Platonici, quod animæ priusquam in corpora intrent, potantur oblivione. Verum Beatus Irenæus ita Platonem perstringit: *Si oblivionis poculum potest, posteaquam ebibitum est, omnium factorum obliterare memoriam: hoc ipsum unde scis, o Plato, cum sit nunc in corpore anima tua, quoniam priusquam in corpus introeat, a Dæmone potata est oblivionis medicamentum?* Deinde si posset corporum admixtio omnium præteritorum delere memoriam; dum quis à somno evigilat, non reminisceretur eorum, quæ soporatus & quiescente corpore vidit in somniis. Id vero experientiæ quotidianæ adversatur, cum anima recorderetur, quæ apud se vidit, & in phantasmate egit, eaque post plurimum temporis nuntiet proximis. Insuper aggravat quidem corpus animam, quæ illo utitur tanquam organo & instrumento, & si corporea moles disrumpitur, mens humana nequit operari per sensus, quemadmodum artifex extremum opus sine instrumentis non perficit: sed quæcumque corporis permixtio & effectio non potest efficere, ut anima, quæ est suapte natura substantia cogitans, omnem prorsus internam cogitationem & reminiscenciam deperdat: quemadmodum nec defectus instrumentorum potest impedire atque omnino delere ideam, ac perceptionem artificis. Sed legendus est memorato loco Irenæus.

Altera argumentatio potest depromi ex Tertulliano lib. de Anima cap. 33. Si animabus, dum in alia corpora migrant, ea deputantur, quæ ipsorum meritis videntur congruere, E. G. porcorum immundis, luporum falsariis, glirum otiosis, asinorumque socordibus & ignavis congruum est, ut etiam scelerum suorum reminiscantur, quibus talia corpora promeruerunt, maxime cum hoc fine ad ea volutentur, ut adimpleant
Qq

pleant quod negligenter prætermiserunt, & pœnam luant commissorum: Atqui nemo præteritorum factorum conscientia torquetur, nisi illorum tantum, quæ in hoc humano corpore perpetravit: Ergo ad hoc non venit, ut superioris vitæ corrigat vitia, pœnasque persolvat. Si demutantur (inquit Tertullianus) non ipsa dispungentur quæ merebuntur: & evacuabitur ratio iudicii, si meritorum deerit sensus. Deerit autem sensus meritorum, si status verterit animarum.

5.
Probatur 3.
ex S. Augu-
stino.

Tertio loco nonnulla argumenta producam ex magno Ecclesiæ Doctore Augustino. Sic primum: Deus hominem condidit ad imaginem & similitudinem suam: atque hæc Divina imago in animo potissimum sita est. Si daretur animorum transmigratio, corpora quoque brutorum fierent habitaculum spiritualis animæ. Igitur etiam belluæ essent procreatae ad imaginem & similitudinem Dei. *Anima humana facta est ad imaginem & similitudinem Dei. Non dabit imaginem suam cani, & porco.* Inquit S. Pater in Psalmum 146. v. 9. Alterum sit: Jumenta, quæ hominum usui deserviunt, absque ullo crudelitatis scelere vapulant, freno reguntur, neque ulla est inter illa hominesque consuetudo. Nemo quippe non miratur extremam quorundam Indorum stultitiam, qui bestias ingenti pretio redimunt, excipiunt hospitio, & ab earum carne abstinere, stercore etiam religiose servato, maxime boum atque elephantum. At si daretur animorum transmigratio, jumentis esset peculiaris honor habendus, & Indorum superstitionem docti quique probarent; quum in belluina corpora essent detrusa animæ parentum & amicorum. Non ergo, nisi prorsus desipiat, hanc animorum revolutionem quipiam audebit asserere: *Quid ergo faciet de tanto scelere* (ait S. Pater contra Adimantum discipulum Manichæi cap. 12.) *si quando tardum jumentum plagis, aut concitatum freno fatigavit, in quo forte patris ejus anima fuerit? Ut non dicam quod etiam accidere parentes suos inter pediculos, & pulices potuerit, a quorum isti interfectione non temperant.* Tertio: Cum olim Manichæi, tum memorati Brachmanni fatentur animas hominum in corpora quidem jumentorum, pecudum, boumque revolvī, at non in minutissima cimicum, pulicum, aliaque hujusmodi: At si hominum spiritus migraret in bestias, etiam in tenuissimas revolveretur: Ergo non transmigrat. *Cur in vulpeculam* (inquit eodem

loco Augustinus) *revolvi anima humana possit, & non possit in mustelam, cum catulus vulpeculæ fortasse etiam minor sit, quam magna mustela? Deinde si in mustelam potest, cur in murem non potest? Et si in istum potest, cur in scellionem non potest, deinde in apem, deinde in muscam, deinde in cimicem, atque inde usque in pulicem, & siquid est aliud multo minutius, pervenire?*

PROPOSITIO II. Non datur circulus animorum, seu revolutio Platonica, 6.
qua anima Deum secuta sine ulla pœna ad alterum circum pervadat, confecto- que omnium siderum cursu ad primam conditionem evolutis perpetuo sæculis revertatur. Propositio 2.

Ad præcedentia argumenta, accedit 7.
ratiocinatio Augustini in x. de Civit. Dei Probatio
cap. 30. & xi. cap. 20. Ea sic pro- contra revo-
ponitur: Anima purgata, Deum secu- lutionem
ta, & beatitudinem adepta juxta Pla- Platonicam.
tonicorum placita revolutis sæculis ad secundam vitam redit, optione unicuique proposita, ut corpus eligat, quod velit, E. G. Anima Orphei corpus cygni, Ajacis leonis, Thamyra philomela, Agamemnonis aquilæ; ut in Phædro ait Plato. Hoc autem est omnino incredibile. Ergo commentitius est circumitus & circus animorum. Minor probatur; quoniam stultum est credere ex illa vita, quæ beata esse non potest, nisi certa sit anima de sua futura aternitate, *desiderari corporum corruptibilium labem, & inde ad ista remeare, tanquam hoc agat summa purgatio, ut inquinatio requiratur.* Confirmatur; nam animæ juxta Platonis doctrinam nunquam beatitudinem consequuntur, quam instinctu appetunt naturali, cum post temporum volumina sciunt se iterum ad miseriam, terrenamque calamitatem redituras: aut si id ignorant, non sint veram felicitatem consecutæ. Recte ergo Tullius in vi. de Republica dicit ex sententia Platonis vitam ubique jugi malorum fontē circumseptam esse; & præceptoris doctrina jure displicuit Porphyrio: quem puduit illud credere, *ne mater fortasse filium in mulam revoluta veclaret.* Legendus in locis, quæ inuimus S. Pater, & Alipius Reylof Gandavensis lib. vi. de Anima cap. 3.

Oppones: Transmigratio animorum non videtur repugnare Scripturis. Nam in Joannem Baptistam revolutum spiritum Eliæ, constat ex apertissimo Christi testimonio Matth. xi. 14. *Ipse est Elias.* Transmigrant ergo animi de corpore hominis unius in corpus alterius. Revolvi etiam ad bestias & volucres colligitur 7.
Obiectio.

ligitur ex Psalmo 146. 9. ubi legimus Deum præbere escam *pullis corvorum invocantibus eum*. At non invocarent corvi Dominum, nisi anima spirituali præditi essent. Venit itaque interdum spiritus hominis ad corpora ferarum & volatilium.

8.
Solutio.

Resp. ad 1. Si animus Eliæ vere in Joannem migraverat, eccur interrogantibus Levitis Jo. 1. v. 21. num esset Elias, respondit, *non sum*, Itaque, ut Augustinus scribit Tractatu in Joannem quarto, *si figuram Præcursoris advertas, Joannes ipse est Elias: quod enim ille ad primum adventum, hoc iste ad secundum erit. Si proprietatem personæ interroges, Joannes Joannes, Elias Elias. Dominus ergo ad præfigurationem recte, ipse est Elias; Joannes autem recte ad proprietatem, non sum Elias.* Idem

scribit Tertullianus de Anima cap. 17. Hieronymus Epistola ad Algasiam 151. q. 1. & Gregorius hom. vii. in Evangelia. Pulli autem corvorum dicuntur Deum *invocare* metaphorice, quatenus clamitant crocitando: unde vertit Hieronymus *Filiis corvi clamantibus*. Atque Psalmista nobis providentissimam Dei curam hoc exemplo commendat. Pulli enim corvorum antequam plumescant, non pascuntur à parentibus, ut mos est volucrum cæterorum, & postea enutriti pelluntur è nido, & tamen quærunt à Deo escam sibi. Videatur Isidorus in xii. Etymolog. cap. 7. & Elianus lib. 2. Hist. Anim. cap. 49. Corvorum pullos magnus Augustinus interpretatur Gentiles, *Qui simulacra colere videbantur parentum suorum, & conversi sunt ad Deum.*

C A P U T VII.

Reditur ad primum Hominem, & inquiritur, quomodo conditus fuerit ad Imaginem Dei, & cum originali justitia.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.

2. & 3. Probatur, hominem factum esse ad imaginem Dei secundum animam.

4. & 5. Ostenditur, similitudinem Dei præter substantiæ intelligentis naturam, etiam dona virtutum, & O. gratiarum involvere.

à 6. usque ad 9. Propugnatur, Adamum cum gratia gratum faciente productum fuisse, licet id non sit definitum ab Ecclesia.

à num. 10. usque ad 15. Diluuntur contraria.

1.
Quomodo
primus ho-
mo conditus
ad imagi-
nem Dei,
& cum iusti-
tia originali.

P RIMUM hominem creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei aperte Divina Scriptura testatur. Ad rationem imaginis requiritur, ut rem, cujus imago est, peculiariter repræsentet. Epiphanius ait Hæresi 70. incertum esse, an hæc imago in anima vel corpore sita sit: sed errasse scribunt cum Gregorio de Valentia disp. viii. quæst. 3. p. 1. Theologi alii. Quoniam vero Magister sententiarum in ii. dist. xvi. demonstrat auctoritate Augustini similitudinem non solum consistere in essentia, quæ immortalis & incorruptibilis est, verum etiam in amore virtutis, atque innocentia & justitia; etiam de originali integritate est disquirendum.

2. **PROPOSITIO. I.** Homo factus est ad imaginem Dei secundum Animam: & hæc imago in facultate intelligendi & volendi, atque in arbitrii libertate consistit.

Probatio. Etenim Genes. 1. 26. hominem creatum legimus ad imaginem Dei, ut præficeret *piscibus maris, & volatilibus celi, & bestiis, universæque terræ.* Atqui
R. P. Berti Theol. Tom. II.

homo cæteris animantibus præest non proceritate aut robore corporis, sed facultatibus animi. Ergo non in corpore, sed in animo Imago Dei sita est. Deinde conveniunt in hoc Ecclesiæ Patres, & Theologi; quorum princeps Augustinus lib. 24. contra Faustum cap. 2. inquit: *Eum ad imaginem suam non fecit, nisi secundum id quod interius est, non solum incorporeum, verum etiam rationale, quod pecoribus non inest.* Insuper lib. vii. ex libris Augustini de Trinitate, Patris, Filii, & Spiritus Sancti imaginem in mente ejusque notitia & amore peculiariter expressam ostendimus. Præterea, ut idem Augustinus docet in lib. 83. Q. 9. 51. inter creaturas omnes, *Quæ sapiunt Deo similitudine proxima sunt.* Et ratio est, quoniam creatura intellectualis, & sapientiæ capax & est, & vivit, & cognoscit, cum creaturæ aliæ aut non cognoscant, ut bruta, aut non vivant, ut lapides: ideoque substantia intelligens est id, quo nihil melius in creatura invenitur. Oportet ergo, ut imago Dei existat in Anima, per quam homo divinitatis

Q. 2

vinitatis